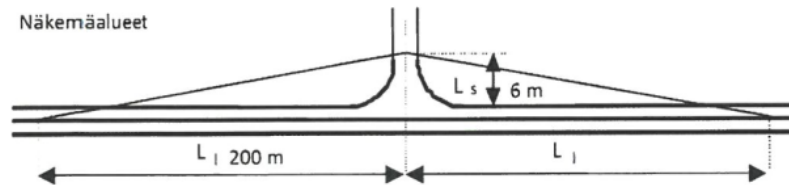

LAUSUNNOT	Yhteenveto 15.12.2023 mennessä jätetyistä lausunnoista (4) ja mielipiteistä (2)	
Palautteen antaja pvm	Lausunto	Vastine
<p>Lausunto 1 Uudenmaan ELY-keskus 10.11.2023</p>	<p>Maantien 13553 suoja-alue ulottuu 20 metrin etäisyydelle maantien keskilinjasta. Rakennusta ei saa pitää maantien suoja-alueella (Laki liikennejärjestelmästä maanteista 44 §) Maantien suoja- ja näkemäalueella ei saa pitää sellaista varastoa, aitaa taikka muuta rakennelmaa tai laitetta, josta tai jonka käytöstä voi aiheutua vaaraa liikenneturvallisuudelle tai haittaa tienpidolle (LjMTL 46 § 1. mom.). Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri - vastuualueella ei ole huomautettavaa, kun aurinkovoimala ja siihen liittyvät rakenteet sijoitetaan vähintään 20 metrin etäisyydelle maantien keskilinjasta.</p> <p>Liittymille tulee hakea käyttötarkoituksen muutosluvat yritys- ja erityiskäyttöä varten Pirkanmaan ELY-keskuksesta. Hakuohjeet ja -lomakkeet löytyvät ELY-keskuksen verkkosivuilta osoitteesta http://www.elykeskus.fi/web/ely/liittymat. Liittymälupahakemuksiin tulee liittää kopio naapurin lausunnosta (UUELY/16058/2023) sekä selvitys kiinteistöjen rakennusoikeudesta. Liittymälupa on maksullinen.</p> <p>Uudenmaan ELY-keskus muistuttaa, että aurinkopaneelit tai suoja-aita eivät saa sijoittua liittymän näkemäalueelle. Liittymän näkemäalueelle ei voi istuttaa 1,1 m korkeampaa kasvillisuutta eikä rakentaa aitaa tai muuta rakennelmaa. Liittymisnäkemä mitataan</p>	<p>Muokataan suunnitelmaa siten, että maantien suoja-alueelle ei sijoitu rakenteita tai rakennelmia.</p> <p>Uusille maantieliittymille tai nykyisten liittymien muutosluvat haetaan Pirkanmaan ELY-keskuksesta pelastuslaitosten vaatimukset huomioiden. Alue on toteutettavissa myös yksityisteiden kautta.</p> <p>Tarkistetaan, ettei alueen aitaaminen aiheuta maantieliittymissä näkemäestettä. Maantieliittymien näkemäalueille ei muuten sijoitu näkemäesteitä, sillä</p>

vähintään 6 metrin etäisyydeltä tien reunasta 1,1 metrin korkeudelta katsottuna. Nopeusrajoituksen ollessa 80 km/h, tulee liittymänäkemän olla vähintään 200 metriä. ELY-keskuksen liikenneturvallisuuksien perustuvat vaatimukset liittymisnäkemäalueesta on, että liittymässä tulee olla vähintään alla olevan kuvan mukainen näkemäesteistä vapaa alue.

Uudenmaan ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue suhtautuu kielteisesti hulevesien ja puhdistettujen jätevesien johtamiseen maantien sivuojaan.

Yhdystien 13553 keskimääräinen vuorokausiliikennemäärä ko. alueella on 290 ajoneuvoa, josta raskaiden ajoneuvojen osuus on n. 7 %. Alueella on nopeusrajoitus 80 km / h.

Aurinkopaneeleista ei saa aiheutua häikäisyä maantien 13553 liikenteelle eikä haittaa liikenneturvallisuuksille.

huoltotiet sijoittuvat maanteiden ja aurinkopaneelien väliselle alueelle.

Hankkeesta on laadittu suunnittelutarvehakemusta varten hulevesiselvitys. Hulevesisuunnittelu tarkentuu rakennuslupavaiheessa ja suunnitelma hyväksytetään ennen rakentamisen aloitusta. Hulevesiä ei johdeta maantieojaan ja tästä huolehditaan tarvittavin teknisillä ratkaisuin huoltoteiden yhteydessä.

Lisätään liikennemäärätiedot hakemuksen raporttiin.

Paneelien optisista ominaisuuksista riippuen pahimpia häikäisyä ja -ajankohtia on mahdollista arvioida. Osa markkinoilla olevista

	<p>Uudenmaan ELY-keskus muistuttaa, että suunnittelutarveratkaisu- /rakennuslupahakemuksesta on pyydettävä lausunto Hämeen ELY-keskuksen ympäristö- ja luonnonvarat (Y) -vastuualueelta.</p> <p>Tämä lausunto on oltava käsillä, kun rakentamisesta päättävä viranomainen harkitsee Maankäyttö- ja rakennuslain taikka muun lainsäädännön edellytyksiä luvan myöntämiseksi suunnittelulle hankkeelle. Mikäli kunnan viranomainen katsoa, että asia koskee ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat tai elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueita, tulee asiasta kuulla edellä mainittuja vastuualueita erikseen.</p>	<p>paneeleista on hyvinkin mattapintaisia, jolloin valon tulokulmalla ei juuri ole vaikutusta heijastukseen. Osa taas esim. lasipintaisia ja siten enemmän peiliheijastavia, jolloin valon tulokulmalla ja heijastuskulmalla on enemmän merkitystä. Suurin heijastus syntyy, kun tulokulma on lähes pinnan suuntainen. Aurinkopaneelin perustoimintaperiaatteena on kuitenkin valon absorbointi mahdollisimman tehokkaasti ja siten tuottaa valosta sähköä, joten häikäisyyn ei pitäisi olla merkittävä maankäyttöä tähän tarkoitukseen estävä tekijä, vaan vielä yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tai toiminnan aikana voidaan vaikuttaa häikäisyn ehkäisyyn mm. heijastuneen valon rajaamisella pois tieltä mekaanisilla esteillä tai paneelien suuntauksella.</p> <p>Hämeen ELY-keskukselta on pyydetty lausunto.</p>
--	--	---

<p>Lausunto 2</p> <p>Hämeen liitto</p> <p>23.11.2023</p>	<p>Hankealue sijaitsee pääosin Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 ns. valkoisella alueella. Hankealueen pohjoispuolella sijaitsee tärkeä tai vedenkäyttöön soveltuva pohjavesialue, alueen eteläpuolelle on linjattu ohjeellinen ulkoilureitti ja alueen halki kulkee kaasulinjan reitti, johon ei sisälly MRL 33 § mukaista rakentamisrajoitusta.</p> <p>Alueen itäpuolella sijaitsee Torronsuon kansallispuiston Natura 2000 sekä luonnonsuojelualue. Merkintöihin sisältyvät määräykset ja suositukset on asianmukaisesti kuvattu suunnittelutarvehakemuksessa. Hämeen liitto ei maakuntakaavan näkökulmasta näe estettä hankkeen toteuttamiselle. Hanke osaltaan edistää maakunnan hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista.</p> <p>Tammelan puolelle sijoittuva hankealueen osa sijaitsee lainvoimaisen Sukula-Häiviän-osayleiskaavan M-alueella. Merkintä sallii maa- ja metsätalouteen liittyvän rakentamisen sekä haja-asutusluonteisen rakentamisen. Hanke ei suoraan sovi osayleiskaavan määräyksiin, joten jääkin Tammelan kunnan ratkaistavaksi, voidaanko hankkeen ko. osa toteuttaa suunnittelutarveratkaisulla, vai tulisiko yleiskaavaa ensin päivittää tältä osin.</p> <p>Hankealue on varsin laaja, noin 67 ha. Erityisesti lohko kuusi, joka pohjoisosiltaan ulottuu metsäalueiden väliin, vaikuttaa siltä, että siihen tulisi jättää kulkureittejä eläinten liikkumista varten. Lohko kuusi on pituudeltaan melkein 1 kilometrin mittainen, ja yhtenäisenä aidattuna alueena se muodostaa todella suuren esteen eläinten liikkumiselle. Ennen suunnitelmien lukkoon lyömistä olisikin hyvä</p>	<p>Merkitään lausunto tiedoksi.</p> <p>Hankkeen aikana käydyn vuorovaikutuksen perusteella voidaan todeta, että Tammelan kunnalla ei ole maankäytöllisiä tavoitteita hankealueelle, esim. kylämäinen asutus on tarkoitus ohjata Sukulan kylän yhteyteen. Voimassa olevasta yleiskaavasta on haettu poikkeamista suunnittelutarvehakemuksen lisäksi.</p> <p>Metsästysseuralta on pyydetty kommenttia eläinten reiteistä hankealueella. Alue voidaan jättää osittain</p>
--	--	--

	<p>analysoida esimerkiksi hirvieläinten kulkureittejä alueella.</p> <p>Luontoselvityksessä on ansiokkaasti arvioitu hankkeen vaikutukset hankealueeseen ja linnustoon, mutta näin suuren kohteen kyseessä ollessa tulisi vaikutuksia arvioida hieman laajemmin, erityisesti maaeläinten näkökulmasta.</p>	<p>aitaamattakin, tärkeintä on, että turvallisuusnäkökulmasta välttämättömät alueet aidataan.</p>
<p>Lausunto 3 Hämeenlinnan kaupunginmuseo 21.11.2023</p>	<p><u>Alueen kulttuuriperintö</u></p> <p>Luodesuon aurinkovoimalahankkeen alue kuuluu Lounaismaan lounaiseen viljelyseutuun, joka on tyypillisintä ja vaurainta Varsinais-Suomea. Peltojen osuus maa-alasta on tällä alueella suuri. Alueelle ovat tyypillisiä polveilevat joet, laajat yhtenäiset peltoaukeat sekä rehevä ja monipuolinen kasvillisuus lukuun ottamatta savikkoalueiden välisiä karuja kallioselännteitä. Asutus on perinteisesti sijoittunut viljavien alueiden tuntumaan laaksojen ja selännteiden väliselle vyöhykkeelle tai savikolta kohoaville kumpareille.</p> <p>Suunnitellulta hankealueelta ja sen välittömästä lähiympäristöstä ei tunneta muinaismuistolain (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä hankealueella ole tehty muita havaintoja arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Lähimmät varmuudella tunnistetut kiinteät muinaisjäännökset sijaitsevat Tammelan kunnan puolella, Talpianjärven ympärillä, reilun 3 kilometrin etäisyydellä hankealueesta. Noin 800 metriä hankealueen itäreunasta itään on löytynyt pellostä yksi rautakautinen tuluskivi (Levänoja, mj-tunnus 1000006793), joka on määritetty irtolöydöksi. Janakkalan ja</p>	

	<p>Tenholan kunnista on laadittu sekä esihistoriallisten muinaisjäännösten että historiallisen ajan arkeologisten kohteiden inventoinnit vuosina 2005–2006. Inventoinneista on vastannut Museovirasto. Esihistoriallisten kohteiden osalta inventoinnissa tarkastettiin tuolloin ennestään tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja irtolöytöpaikat sekä etsittiin uusia kohteita muutamilta korkean arkeologisen potentiaalin alueilta (Pesonen 2005 ja 2006, Museovirasto). Historiallisen ajan kohteiden osalta inventoinnissa keskityttiin tarkastamaan keskiaikaisia kyläpaikkoja sekä Kuninkaan kartastoon merkittäviä myllyn- ja torpanpaikkoja (Enqvist 2005, Museovirasto). Raporteista käy ilmi sekä aiemmin tunnetut että uudet muinaisjäännökset, mutta niistä ei käy ilmi, onko kyseisellä suunnitellulla hankealueella tehty tutkimuksia, joiden perusteella voitaisiin sanoa, että kyseisellä alueella ei ole arkeologista kulttuuriperintöä.</p> <p>Hankealueella ei myöskään sijaitse valtakunnallisia tai maakunnallisia rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman arvokohteita. Jokioisten puolella sijaitseva Unkan tila on Luodesuon vanhin maatalo ja muodostaa paikallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön ja maisemakohteen. Alkujaan Unka oli yksi Vaulammin vanhan rykelmäkylän viidestä talosta. Nykyiselle paikalleen talo siirrettiin vuonna 1910 Isojaon täydennyksen yhteydessä. Talo oli vielä tuolloin kartanon lampuotitilana. Tilan pitkäkö yksikerroksinen päärakennus näkyy kauas avoimessa viljelymaisemassa. Päärakennus ja kaksi kookasta talousrakennusta</p>	
--	---	--

	<p>rajaavat tilan pihapiirin lähes neliöksi. Tilan pihapiirissä kasvaa runsaasti isoja puita kuten tammia.</p> <p>Muutoin Luodensuon ympäristössä on useita, pääasiassa 1900-luvun alkupuolella rakennettuja maataloja sekä Luodensuon ja Rehumäen koulu (1931), jonka toiminta on päättynyt jo 1960-luvun loppupuolella.</p> <p><u>Kanta-Hämeen alueellisen vastuumuseon kannanotto</u></p> <p>Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo osallistui 8.9.2023 pidettyyn työneuvotteluun, jossa alueellinen vastuumuseo toi jo esille, että vaikka alueella ei ole valtakunnallisia tai maakunnallisia kulttuuriympäristöarvoja, aurinkovoimalahanke muuttaa merkittävästi alueen agraaria maisemaa. Alueellinen vastuumuseo esitti, että alueesta tulisi toteuttaa havainnekuvat ja kulttuuriympäristöselvitys, jotka on toteutettu asianmukaisesti.</p> <p>Museoviraston ohjeistuksen (2020) mukaan arkeologista inventointia on syytä edellyttää alueilla, joiden inventointi on yli 10 vuotta vanha. Koska Tammelan ja Jokioisen kunnan inventoinnit on suoritettu vuosina 2005 ja 2006 ja koska tuolloin tehdyt inventoinnit eivät ole kohdistuneet suunnitellulle hankealueelle, Kanta-Hämeen alueellinen vastuumuseo toteaa, että hankealueella on suoritettava arkeologinen inventointi ennen hankkeeseen liittyvien maankäyttötöiden aloittamista, vaikka alueen arkeologinen potentiaali vaikuttaakin vähäiseltä.</p>	<p>Merkitään tiedoksi.</p>
--	---	----------------------------

	<p>Suunnittelutarvehakemuksen selostuksessa (24.10.2023) on ilmoitettu, että "arkeologinen selvitys tehdään ennen rakennustoimenpiteisiin ryhtymistä". Lista näitä palveluja tarjoavista tahoista löytyy täältä: https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttätöiden-tilaaminen. Arkeologisia palveluja tarjoavien tahojen odotetaan noudattavan Museoviraston laatimia kenttätöiden laatuohjeita, jotka löytyvät täältä: https://www.museovirasto.fi/uploads/Kulttuuriymparisto/arkeologisten-kenttätöiden_laatuohje_2020.pdf</p> <p>A-Insinöörit on toteuttanut hankealueesta maisemaselvityksen, jonka mukaan <i>"Hanke tulee muuttamaan alueen maisemakuvaa Murrunkulmantietä (noin 1 km matkalla) ja Luodesuontietä (noin 0,5 km matkalla) kuljettaessa. Hanke tulee muodostamaan alueelle uuden, maisemaa hallitsevan elementin, joka kertoo maaseudun uusista sivuelinkeinoista uusiutuvan energian tuottajana. Uutena maisemaelementtinä aurinkovoimalan vaikutus maisemaan on paikallisesti tarkasteltuna merkittävä, sillä se peittää olemassa olevia pitkiä maisemanäkymiä maantasolta nähtynä. Sivusuunnasta katsottaessa aurinkopaneelirivistöjen väleissä säilyy paneelirivistöjen rajaamia pitkiä näkymiä."</i></p> <p>Maisemaselvityksen mukaan hankkeella ei tulisi olemaan merkittäviä vaikutuksia rakennettuun kulttuuriympäristöön (s.19). Merkittävimpiin</p>	<p>Arkeologinen inventointi tehdään ennen rakennustöiden aloittamista ja siinä noudatetaan Museoviraston laatimia laatuohjeita.</p> <p>Kyseessä oleva peltomaisema ei kuulu valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvoitettuihin maisema-alueisiin, joten sen herkkyys muutoksille on paikallisesti arvokkaana alueena enintään kohtalainen. Paikallisesti merkittävään rakennetun kulttuuriympäristön kohteeseen on jätetty suurin etäisyys. Laajat maisemanäkymät Unkan talon ympärillä kaventuvat, mutta päärakennus tulee edelleen näkymään päätielle esteettä noin 280 m matkalla. Toisaalta maisema on pitkään säilynyt muuttumattomana ja maisemaan tulee uusi elementti, jolloin muutoksen suuruus voidaan kokea paikallisesti</p>
--	--	--

	<p>rakennetun kulttuuriympäristön kohteisiin on selvityksen mukaan jätetty etäisyyttä (min 130 m).</p> <p>A-Insinöörien toteuttamat havainnekuvat ovat hyvin toteutettu, ja niistä näkee selkeästi alueen muutoksen sekä rakennetun ympäristön sijoittumisen ja rakeisuuden suhteessa aurinkovoimalapeltoihin. Erityisesti Unkan tilan jääminen aurinkovoimala-alueen keskelle näyttää havainnekuissa vieraalta. Alueellinen vastuumuseo pyytää vielä harkitsemaan aurinkovoimaa alueen sijoittamista näin lähelle paikallisesti merkittävää Unkan tilaa.</p>	<p>kylän maisemassa kohtalaiseksi tai suureksi, erityisesti maisemamuutoksen tapahtuessa nopeasti. Maisemamuutos olisi kuitenkin ilman aurinkovoimahankettakin mahdollinen, sillä alue on mahdollista esim. metsittää tai alueelle on mahdollista rakentaa maa- ja metsätalouteen liittyviä rakennuksia. Esitetyllä aluerajauksella aurinkovoimahanke on teknis-taloudellisesti toteutettavissa.</p>
<p>Lausunto 4 Hämeen ELY-keskus 15.12.2023</p>	<p>Tammelan kunnan ja Jokioisten kunnan rakennusvalvonta pyytävät lausuntoa suunnittelutarveratkaisusta, joka koskee Jokioisten ja Tammelan rajalle, Luodesuolle suunniteltua n. 67 ha aurinkovoimaa aluetta. Alue sijaitsee noin 5 km etäisyydellä Jokioisten taajamasta etelään ja noin 16 km Tammelan taajamasta lounaaseen.</p> <p>Torronsuon kansallispuiston Natura 2000-alue sijaitsee noin 500 m etäisyydellä hankealueen itäpuolella.</p> <p>Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040:ssa suunnittelualueella ei ole merkintöjä lukuun ottamatta aluetta halkovaa kaasulinjan reittiä, johon ei sisälly rakentamisrajoitusta ja jonka toteutuminen ei ole enää ajankohtainen. Jokioisten puoleisella suunnittelualueella ei ole voimassa yleis- tai asemakaavaa. Tammelan puolelle sijoittuva hankealueen osa sijaitsee lainvoimaisen Sukula-Häiviän osayleiskaavan (M)- alueella. Merkintä sallii maa- ja metsätalouteen</p>	

	<p>liittyvän rakentamisen sekä haja-asutusluonteisen rakentamisen eikä varsinaisesti kata aurinkovoimalan rakentamista.</p> <p>Hankealueella ei sijaitse valtakunnallisia tai maakunnallisia rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman arvokohteita. Vaikutukset kulttuuriympäristöön ja maisemaan on arvioitu asianmukaisesti maisemaselvityksen ja havainnekuvien avulla. Lähiympäristön asuinkiinteistöt on pääsääntöisesti huomioitu, mutta kiinteistön 169-410-1-106 osalta ei riitä toteamus nykyisen omistajan mielipiteestä vaan vaikutukset on kuvattava.</p> <p><i>Rakentaminen suunnittelutarvealueella</i></p> <p><i>Maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:ssa on säädetty edellytyksistä, joilla suunnittelutarveratkaisu soveltuu asemakaavoittamattomalla alueella maankäytön suunnittelun välineeksi.</i></p> <p><i>137 § Rakennusluvan erityiset edellytykset suunnittelutarvealueella</i></p> <p><i>Sen lisäksi, mitä rakennusluvan edellytyksistä muutoin säädetään rakennusluvan myöntäminen 16 §:ssä tarkoitetulla suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa, edellyttää, että rakentaminen:</i></p> <ol style="list-style-type: none"><i>1) ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle;</i><i>2) on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta; ja</i><i>3) on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.</i>	<p>Täydennetään asumiseen, maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia tilan 169-410-1-106 osalta. Kyseisellä kiinteistöllä ei ole rakennetun kulttuuriympäristön arvoja, mutta hankkeella on vaikutusta elinoloihin ja maisemaan.</p>
--	---	---

	<p><i>Rakentaminen suunnittelutarvealueella ei myöskään saa johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.</i></p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslain perusteella Hämeen ELY-keskus ei pidä suunnittelutarveratkaisua tarkoituksenmukaisena välineenä tämän kokoluokan teollisen luokan aurinkovoimaloiden toteuttamiseksi. Toisaalta aurinkovoimahankkeiden luvitukseen ei vielä ole selkeää valtakunnallista ohjeistusta, eikä aurinkovoimaa ole erikseen huomioitu maankäyttö- ja rakennuslaissa.</p> <p>Maankäyttö- ja rakennuslain 50 §:n mukaan alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä varten laaditaan asemakaava. Asemakaavan tarkoituksena on osoittaa tarpeelliset alueet eri tarkoituksia varten ja ohjata rakentamista ja muuta maankäyttöä. Hankkeen yleisen hyväksyttävyyden kannalta on tärkeää varata osallistumismahdollisuus kaikille, joihin vaikutukset voivat kohdistua, ja lähtökohtaisesti kaavoitus turvaa osallistumismahdollisuudet kattavimmin. ELY-keskus kehottaa tarkkaan punnitsemaan, täyttyvätkö hankkeessa suunnittelutarveratkaisun edellytykset.</p> <p><i>Luonto</i></p> <p>Suunnittelualue on pääosin viljelykäytössä olevaa peltoa, ja peltoalueiden ulkopuolisia alueita sijaitsee lähinnä suunnittelualueen pohjoisosassa entisen soranottoalueen ympäristössä, jolla sijaitsee</p>	<p>Hankkeesta on järjestetty viranomaistyöneuvottelu hankkeen alussa, jossa suunnittelutarvemennettelyä varten laadittua aineistoa käsiteltiin. Neuvottelussa ei saatu palautetta siitä, etteikö hanketta voitaisi edistää suunnittelutarveharkinnalla. Hanke ei ole ristiriidassa maakuntakaavan kanssa, Jokioisten puolella ei ole voimassa kaavoja hankealueella ja Tammelan kunnassa voimassa olevaa yleiskaavaa ja siihen liittyvän poikkeamisen perusteluja on käsitelty suunnittelutarvehakemuksessa.</p> <p>Osallisille on järjestetty asukastilaisuus kylätalolla ennen suunnittelutarvehakemuksen jättämistä. Lisäksi suunnittelutarvehakemuksesta kunta kuulee lähimpiä maanomistajia.</p>
--	--	---

	<p>soranoton myötä syntynyt pohjavesilampi. Hankkeen selvityksiä voidaan pitää pääosin kattavina.</p> <p>Hankkeen merkittävimmät mahdolliset vaikutukset luonnonympäristöön kohdistuvat läheiseen Natura-alueeseen Torronsuo (FI0344002, SAC/SPA). Hankkeen mahdollisia heikentäviä vaikutuksia on arvioitu hankesuunnittelussa, eikä hankkeella katsota olevan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin tai lajeihin. ELY-keskus toteaa, että Natura-alueen läheisyys tulee kuitenkin huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa etenkin rakentamisaikaisten haittojen välttämiseksi, vaikka vaikutukset eivät lähtökohtaisesti nousekaan merkittäviksi. Hankesuunnitelmassa ja arviointiraportissa on esitetty rakentamisaikaisten haittojen mahdollisena lieventämistoimena rakennustoimien ajoittamista osalla hankealueesta pesimäkauden ulkopuolelle, jota on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan syytä harkita hankkeen toteutuksessa.</p> <p>Hankekuvauksessa on esitetty Natura-alueen sijaitsevan 500 metrin etäisyydellä hankealueesta. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida, että Natura-alue sijaitsee lähimmillään noin 250 metrin etäisyydellä Tammelan hankealueesta. Vaikutusten arvioinnin perusteella hankealueen pintavedet kulkevat Luodesuonojaa pitkin länteen pois päin Natura-alueesta. Vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida, että hulevesiselvityksen perusteella pohjoisimman</p>	<p>Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten välttäminen huomioidaan jatkosuunnittelussa.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Tammelan kunnan puolella sijaitsevalta hankealueelta on etäisyyttä Torronsuolle lähimmillään 275 m, korjataan tieto Tammelan hakemusraporttiin.</p> <p>Hankealueelta Talpianjärvelle on etäisyyttä yli 4,5 km ojaverkoston pitkin, joten vaikutuksia ei arvioida kohdistuvan Talpianjärveen.</p>
--	--	--

	<p>lohkon pintavesien valuntasuunnaksi on esitetty Levänojan suunta, joka laskee lopulta Torronsuon Natura-alueelle Talpiajärven alueelle.</p> <p><i>Pohjavesi</i></p> <p>Hankealue sijoittuu pohjoisosaltaan Muronkulman (tunnus 0416952) vedenhankintaan soveltuvalla 2-luokan pohjavesialueelle, mutta ei pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle. Vesienhoidon suunnittelussa pohjavesialueen kemiallinen sekä määrällinen tila on luokiteltu hyväksi. Pohjavesialueen eteläreunan savikkoalueella saattaa esiintyä paineellista pohjavettä. Tämä tulee selvittää ennen rakentamisen aloitusta, jotta paalutuksella tai muulla kaivamisella ei aiheuteta haitallista pohjaveden purkautumista sekä alueen pohjavedenpintojen laskua ja pohjavesiesiintymän antoisuuden heikentymistä.</p> <p>Suunnitelman mukaan öljyjä sisältäviä muuntamoita ei ole sijoitettu pohjavesialueelle. Muuntamoista pohjavedelle aiheutuvaa riskiä voidaan näin pienentää sijoittamalla muuntamot pohjavesialueen ulkopuolelle. Alueella käytettävistä koneista, laitteista ja kemikaaleista pohjavesialueen pohjaveteen kohdistuva riski on hallittavissa toimintojen sijoittelulla sekä rakenteellisilla ja toiminnallisilla suojoimenpiteillä.</p> <p><i>Vesien johtaminen</i></p> <p>Hakemukseen on liitetty hulevesisuunnitelma, mutta ei laajempaa rakennuspaikan kuivatusvesien johtamista koskevaa suunnitelmaa.</p>	<p>Selvitetään paineellisen pohjaveden esiintyminen alueella ennen rakennustoimenpiteisiin ryhtymistä.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p> <p>Hakemuksen liitteenä on hulevesiselvitys. Salaojitusta ei ole huomioitu siksi, että niiden</p>
--	--	---

	<p>Ilmakuvatarkastelun perusteella alue on pääosin salaojitettua peltoa. Salaojitusta ei ole otettu huomioon hulevesisuunnitelman kuvauksessa alueen vesien johtamisen nykytilasta.</p> <p>Alue rajautuu etelässä Levonojaan, joka on perattu osana Aijänsuonojan perkausta (TNro 1053aHe1) alun perin 1930-luvun alussa ja uudelleen 1980-luvun alussa. Ojaa ei pidä muuttaa ilman Aijänsuonojan perkausyhtiön suostumusta. Pohjoisessa Härksuonoja on perattu osana Levänojan perkausta (TNrot 3724He1_1162He1). Perattu Härksuonoja ei ulotu hankealueelle.</p> <p>Suunnitelmassa on tunnistettu, että rakennusaikaisesta vesienhallinnasta tulee tehdä tarkempi suunnitelma. Uudet ojat ja vesiensuojelurakenteet tulee esittää alueen asemapiirroksessa viimeistään rakennuslupahakemuksen liitteenä.</p> <p>Vähäistä suuremmista ojituksen muutoksista tulee tehdä myös vesilain 5 luvun 6 § mukainen ojitusilmoitus ELY-keskukseen vähintään 60 vrk ennen ojitukseen ryhtymistä.</p> <p>Hulevesisuunnitelman mitoitussateena on käytetty kerran viidessä vuodessa toistuvaa kahdenkymmenen minuutin rankkasadetta ja sen intensiteetiksi on määritetty 110 l/s/ha. Tämä intensiteetti vastaa sateiden historiatietoja, eikä ota huomioon ilmastonmuutoksen vaikutusta rankkasateisiin. Mitoituksessa on käytettävä ilmastonmuutoksen huomioon ottavaa mitoitussadetta, jotta se on riittävä myös tulevaisuuden olosuhteissa. Mitoitussadetta</p>	<p>toimivuudesta ei ole tietoa ja tarkoitus on, että hulevesisuunnittelu tehdään toimivaksi salaojitukselta huolimatta. Lisäksi huoltotiet saattavat katkoa olemassa olevaa salaojaverkostoa. Jos olemassa olevaa salaojaverkostoa kuitenkin pystytään hyödyntämään, on se positiivinen asia.</p> <p>Alue rajautuu etelässä Luodesuonojaan. Äijänsuonoja sijaitsee Torronsuon eteläpuolella ja virtaa Luodesuonojan suuntaan. Hankkeella ei ole vaikutusta Äijänsuonojan perkaustarpeisiin. Mikäli Luodesuonojaa on tarve perata, tulee siitä sopia erikseen.</p> <p>Hulevesisuunnittelu tarkentuu rakennuslupavaiheessa ja suunnitelma hyväksytetään ennen rakentamisen aloitusta.</p> <p>Lasketaan hulevesiselvitykseen hulevesimitoitus myös 1 krt/50 vuodessa tapahtuvalla sadannalla (20 min). Alueelle suunniteltavat painanteet ja ojat mitoitetaan niin, ettei tulviminen aiheuta harvinaisillakaan rankkasateilla vahinkoja. Hulevesiä ei johdeta maantieojaan ja tästä huolehditaan</p>
--	---	---

	<p>harvinaisempia rankkasateita varten on suunniteltava tulvareitit niin, ettei tulviminen aiheuta harvinaisillakaan rankkasateilla vahinkoja.</p> <p>Uudenmaan ELY-keskus muistuttaa suhtautuvansa pääsääntöisesti hulevesien johtamiseen maantien sivuojaan lähtökohtaisesti kielteisesti. Vesiä voidaan johtaa maantien sivuojaan sopimalla siitä tienpitäjän kanssa tai ympäristönsuojeluviranomainen voi tekemällään päätöksellä (VL 5 luku § 9) hyväksyä vesien johtamisen kuultuaan tienpitäjää.</p> <p><i>Liikenne</i></p> <p>Hankealueelle tai sen välittömään läheisyyteen sijoittuu maantie 13553 (Murronkulmantie) sekä mt 13554 (Sukulantie).</p> <p>Tuotantovaiheessa liikenteen on arvioitu olevan vähäistä, ja suurimmat liikenteelliset vaikutukset ajoittuvat rakentamisen aikaan. Uusia liittymiä hankealueelle pyritään saamaan Murronkulmantielle.</p> <p>Hankkeen vaikutukset liikenteelle, huomioiden myös mahdolliset heijastusvaikutukset, sekä maantien suoja-alueet, tarvittavat liittymäluvut ja liittymien sijainnit on huomioitu riittävällä tarkkuudella. Uudenmaan ELY-keskus muistuttaa, että mikäli kaapeleita sijoitetaan maanteiden varteen, tulee tälle hakea lupa.</p>	<p>tarvittavin teknisin ratkaisuin huoltoteiden yhteydessä. Hulevesimitoituksen perusteella alueen kokonaisvirtaama ei merkittävästi muutu, koska valunta aurinkopaneeleilta ohjautuu peltomaalle, eikä suoraan keräävin ojiin. Alueelle rakennetaan huoltoteiden viereen ojat, jossa vesiä myös viivytetään ja tarvittaessa vedet voidaan pitää tontilla. Uusien ojien viivytystilavuudeksi tulee alla olevan kuvan mukaisesti 900 m³, joka täyttää hyvin laskennallisesti tarvittavan viivytyskapasiteetin 236 m³.</p> <p>Merkitään tiedoksi.</p>
--	--	---

Palautteen antaja pvm	Mielipide	Vastine
Mielipide 1 Kontu: 169-410-1-57 22.11.2023	Huomautus Ilmatar Energia Oy:n Luodesuon aurinkovoimapuiston rakentamisesta. Oman maatilani kannalta tämä hanke on todella huono. Koska siitä tulee niin valtaisa maisemahaitta, että kiinteistön arvo laskee huomattavasti. Myöskään mitään kaapeleita en halua mailleni.	Kaapelit voidaan toteuttaa muiden kiinteistöjen alueelle. Kiinteistöjen arvoon vaikuttaa moni asia, erityisesti tarjonta ja kysyntä sekä sijainti, rakennusten kunto ja rakennuspaikan muut ominaisuudet, eikä aurinkovoimahankkeiden vaikutuksesta kiinteistöjen arvoon ole tutkimustietoa. Kiinteistöllä sijaitsevat maatalousrakennukset peittävät näkymiä aurinkovoima-alueelle pihapiiristä Jokioisten hankealueelle. Päärakennus sijaitsee puuston suojissa myös Tammelan hankealueen suunnasta katsoen. Suoria näkymäyhteyksiä ei nykytilanteessa ole, mutta Tammelan hankealue rajautuu kiinteistöön.
Mielipide 2 Satuli: 169-410-1-55 22.11.2023	<ul style="list-style-type: none"> - Meillä on voimassa oleva kirjallinen maanvuokrasopimus kiinteistöille 1:56 ja 1:106 pinta-alaltaan 46,27 ha. Sopimus on voimassa 01.01.2021-31.12.2025 välisen ajan. - Omistamallemme kiinteistöllä 1:55 on pitkäjänteisesti kehitetty lypsykarjataloutta ja kehitystyötä on tarkoitus jatkaa myös tulevaisuudessa. Mahdolliset tulevat tuotantorakennusten laajentamiset ja eläinten hyvinvointiin kohdistuvat vaatimukset jaloittelutarhojen rakentamisesta eivät sää vaarantua (kaapelilinjojen 	Rakentamisen aloitusta voidaan siirtää niin, että voimassa olevaa vuokrasopimusta kunnioitetaan. Hanke ei sijoittuisi kiinteistön 1:55 alueelle, eikä hanke rajoita näiden kiinteistöjen rakentamista. Kaapelilinjat ja sähköasemat sijoitetaan siten, etteivät ne vaaranna eläinten laidunpaikkoja.

	<p>ja sähkökeskusten sijoittamiset ym.) kyseisen rakennushankkeen myötä.</p> <p>- Rakennushankkeesta muodostuu meille maisemahaitta. Nykyisestä asuinrakennuksesta avautuu suora näkymä alueelle, johon suurin osa rakennushankkeesta sijoittuu. Meillä on suunnitteilla uuden asuinrakennuksen rakentaminen paikkaan (paikka valittu sillä perusteella, että siitä aukeaa kaunis peltomaisema), josta avautuu näkymä koko alueelle Jokioisten puolella.</p> <p>- Jos hanke toteutuu sillä olla maisemointisuunnitelma ja suunnitelma sen toteuttamisesta. Edellä mainittujen syiden lisäksi kerrottakoon Murronkulmantien (kulkee läpi hanke alueen) olevan suosittu reitti polkupyöräilijöiden keskuudessa. Torronsuon läheisyys myös puoltaa vahvaa maisemointia.</p>	<p>Aurinkovoimahankkeen eteläraja sijaitsee noin 260 m etäisyydellä kiinteistön 1:55 rajasta päärakennuksen kohdalla. Nykyiseltä päärakennukselta maisemanäkymien suojaaminen toteutuisi parhaiten häiriintyvän kohteen suojaamisella itse rakennuspaikalla. Aurinkovoima-alueen reunalla näkemäesteen suojaavaa vaikutusta ei pystytä toteuttamaan, koska päärakennus sijaitsee aurinkovoima-aluetta korkeammalla maastokohdalla. Tasaisessa maastossa 300 m etäisyydellä voimalat eivät erottuisi yhtä selkeästi.</p> <p>Suunnitteilla olevasta asuinrakennuksen paikasta ei ole ollut käytettävissä tietoa / suunnitelmia aurinkovoimalaa suunniteltaessa.</p> <p>Laaja-alaiset maisemoinnit alueen ohikulkevia varten eivät ole tarkoituksenmukaisia aurinkovoiman tuotannon näkökulmasta ja ovat siksi teknis-taloudellisesti kyseenalaisia. Torronsuon virkistyskäyttö painottuu enemmän Somerontien suuntaan.</p>
--	--	--